

Miejski Ośrodek
Pomocy Społecznej
we Wrocławiu

SPRAWOZDANIE Z EFEKTÓW PRACY ORGANIZATORA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Wrocław, marzec 2013 r.

Dnia 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. z 2013 roku, poz. 135). Opisuje ona zadania związane z pomocą rodzinie oraz pieczą zastępczą. Ustawa ta ma w kompleksowy sposób uregulować problematykę wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w tym działania: profilaktyczne skierowane do rodzin zagrożonych dysfunkcją lub przeżywających trudności, zbudowanie mechanizmów pracy z rodziną dziecka, organizację systemu pieczy zastępczej oraz problematykę usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 76 ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest wyznaczona przez starostę jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania.

Zarządzeniem Nr 2777/11 Prezydenta Wrocławia z dnia 17 października 2011 r. w sprawie wyznaczenia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej we Wrocławiu, **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej został wyznaczony we Wrocławiu na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.**

Zgodnie z art. 180 ww. ustawy do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej zawierających m.inn. coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Uchwałą nr XXXV/785/12 Rady Miejskiej Wrocławia wprowadzono **Powiatowy Program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu na lata 2012-2014.** W Programie tym zawarto priorytety i rekomendacje programu na lata 2012 – 2014. Ustalono, iż limit rodzin zastępczych zawodowych w roku 2012 i 2013 wyniesie 17.

Sprawozdanie z realizacji zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w roku 2012

Zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Wrocławia pełni Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrocławiu (Dział Rodzinnej Pieczy Zastępczej). W roku 2012 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zgodnie z art. 76 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 15 czerwca 2011 roku (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 135) realizował następujące zadania:

1. Nabór, kwalifikowanie i szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.

W 2012 roku do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej zgłosiły się 53 osoby zainteresowane utworzeniem różnych form rodzinnej pieczy zastępczej. Po dokonaniu analizy sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej w/w osób, do udziału w szkoleniach dla kandydatów do

pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka zakwalifikowano łącznie 27 osób. W 2012 roku zorganizowano dwie edycje szkolenia (I edycja: od 11.04.2012 do 27.06.2012; II edycja: od 19.09.2012 do 19.12.2012 r.). Szkolenia odbywały się zgodnie z zatwierdzonymi przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Programem Szkoleniowym „Rodzina”. Celem szkolenia było zapoznanie kandydatów z zasadami funkcjonowania rodzin zastępczych, typowymi problemami związanymi z opieką zastępczą, sposobami radzenia sobie z nimi. Szkolenie obejmuje elementy prawa rodzinnego, w zakresie praw dziecka, wybrane elementy pedagogiki, psychologii rozwojowej i wychowawczej, wiedzę i umiejętności rozpoznania i oceny sytuacji rodzinnej dziecka, podstawową wiedzę o uzależnieniach oraz informacje o zadaniach i kompetencjach organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Szkolenie przygotowuje kandydatów do sprawowania opieki i wychowania dzieci, zaspokojenia ich potrzeb rozwojowych i kompensacji opóźnień, wspierania więzi dziecka z rodziną naturalną, zapewnienia dziecku nawiązania bezpiecznych, pozytywnych i trwałych więzi. Szkolenia odbywały się metodą warsztatową (50 godzin szkoleniowych + 10 godzin praktyki w zawodowej rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej). Dodatkowo każdy uczestnik szkolenia był diagnozowany psychologicznie i pedagogicznie (kwestionariusz osobowościowy Cattella, kwestionariusz osobowościowy NEO-FFI, kwestionariusz dla rodziców M. Ziemskiej, wywiad psychologiczny, rozmowa psycho-edukacyjna) - 10 godzin. Świadectwo ukończenia szkolenia w 2012 roku otrzymało 27 osób. Po ukończeniu szkolenia i przejściu badań psychologicznych, analizie opinii o spełnianiu warunków kandydaci pozytywnie ocenieni przez zespół szkolący otrzymali zaświadczenia kwalifikacyjne. Łącznie w 2012 roku wydano 25 zaświadczeń kwalifikacyjnych do pełnienia różnych form pieczy zastępczej.

W tym:

- 15 zaświadczeń kwalifikacyjnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej (w tym 2 na rodziny pomocowe),
- 3 zaświadczenia kwalifikacyjne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej,
- 4 zaświadczenia kwalifikacyjne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej o charakterze pogotowia rodzinnego,
- 2 zaświadczenia kwalifikacyjne do prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- 1 zaświadczenie kwalifikacyjne do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.

2. Zapewnienie rodzinom zastępczym szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji.

W 2012 roku zorganizowano dwie edycje warsztatów psychoedukacyjnych dla rodzin zastępczych, mających na celu podnoszenie ich kompetencji wychowawczych. Warsztaty odbywały się cyklicznie, co dwa tygodnie

(z przerwą wakacyjną). Ze szkolenia skorzystało w sumie 30 opiekunów z rodzin zastępczych.

Warsztaty kompetencji wychowawczych prowadzone przez psychologa miały na celu:

- upowszechnienie w środowisku rodzin zastępczych wiedzy i praktycznych umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki i podstaw prawnych,
- rozwijanie konstruktywnej komunikacji z dzieckiem i tworzenie więzi emocjonalnej z dzieckiem,
- kształtowanie poprawnych postaw rodzicielskich,
- przygotowanie do lepszego rozumienia dziecka z zaburzeniami emocjonalnymi i deficytami rozwojowymi oraz konstruktywnego rozwiązywania problemów,
- lepsza współpraca z rodziną biologiczną.

3. Zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych.

W 2012 roku 22 opiekunów z rodzin zastępczych uczestniczyło w grupie wsparcia zorganizowanej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Zajęcia w grupie wsparcia odbywały się 1 raz w miesiącu (z przerwą wakacyjną).

Główne cele grup wsparcia :

- integracja środowiska rodzin zastępczych, umożliwiająca wzajemną pomoc w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych,
- budowanie współpracy i działania zespołowego,
- uczenie się korzystania z pomocy innych (wymiana doświadczeń, akceptacja odmiennych poglądów, uzyskiwanie wsparcia),
- uczenie się współdziałania w grupie społecznej (ustalenie wspólnych norm, celów, realizacji zadań),
- podniesienie poziomu motywacji do pełnienia roli rodzica zastępczego i wzmocnienie kompetencji wychowawczych i osobistych,
- diagnoza innych potrzeb i oczekiwań środowiska rodzin zastępczych.

Grupa wsparcia była prowadzona przez psychologa.

Opiekunowie zastępczy mogli liczyć na pomoc i wsparcie w przypadku wystąpienia czasowych trudności w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad powierzonymi im dziećmi (w związku z wypoczynkiem, udziałem w szkoleniach, pobytem w szpitalu lub wystąpieniem innych nieprzewidzianych trudności, czy zdarzeń losowych). Piecza zastępcza była wówczas powierzona rodzinie pomocowej.

Zgodnie z art. 74 ustawy rodziną pomocową może być rodzina zastępcza niezawodowa, rodzina zastępcza zawodowa lub prowadzący rodzinny dom

dziecka, a także małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim przeszkoleni do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub rodziny przysposabiającej. Rodzina zastępcza zawodowa, niezawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka może przyjąć dziecko, jako rodzina pomocowa bez względu na liczbę dzieci pozostających pod ich opieką. Czas pobytu dziecka w rodzinie pomocowej nie może przekroczyć 2 miesięcy.

We Wrocławiu wszystkie rodziny zastępcze zawodowe funkcjonujące na zasadach pogotowia rodzinnego, w liczbie 11, były dla siebie rodzinami pomocowymi w razie pilnej konieczności. Z przerwy w pracy z powodu wypoczynku skorzystało 9 rodzin zastępczych zawodowych (wszystkie, które zwróciły się ze stosownym wnioskiem). Nie we wszystkich przypadkach zaistniała potrzeba umieszczania dzieci w rodzinach pomocowych, ponieważ miejsca zwolniły się w sposób naturalny przez przejście dzieci do rodzin adopcyjnych lub innych form pieczy zastępczej, po uregulowaniu sytuacji prawnej dzieci.

4. Współpraca ze środowiskiem lokalnym, sądami, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, organizacjami społecznymi.

Pracownicy Działu Rodzinnej Pieczy Zastępczej stale współpracują z sądem, co najmniej raz na 6 m-cy (raz na 3 m-ce w przypadku dzieci do lat trzech) informują sąd o całokształcie sytuacji osobistej dziecka, przekazują opinie dotyczące zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej. W 2012 roku przekazano do sądu łącznie **1 180 okresowych ocen sytuacji dziecka**. Ponadto, na zlecenie sądu pracownicy sporządzają opinie o kandydatach do pełnienia funkcji rodziny zastępczej – w 2012 roku przekazano do sądu 101 opinii.

Relizując swoje zadania pracownicy nawiązują kontakty z Powiatowymi Centrami Pomocy Rodzinie, Gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej szkołami, przedszkolami, organizacjami społecznymi (łącznie 1 750 różnego rodzaju kontaktów w 2012 roku). W celu zapewnienia podopiecznym dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci nawiązano łącznie 390 kontaktów z podmiotami leczniczymi.

5. Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Rodziny zastępcze w 2012 roku były objęte wsparciem psychologicznym w Dziale Rodzinnej Pieczy Zastępczej. W ramach ww. działań odbyły się 334 indywidualne spotkania z opiekunami z rodzin zastępczych lub dziećmi przebywającymi w rodzinach zastępczych. Spotkania miały charakter konsultacji indywidualnych, terapii indywidualnej lub rodzinnej.

Wsparciem psychologicznym w Dziale Rodzinnej Pieczy Zastępczej zostało objętych w sumie: 173 dzieci i 193 opiekunów z rodzin zastępczych.

W 2012 zostało sporządzonych 113 diagnoz psychologicznych dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych lub rodzinnym domu dziecka. Diagnozy miały na celu ocenę rozwoju psychomotorycznego i wczesne rozpoznanie deficytów w rozwoju psycho - motorycznym, emocjonalnym i społecznym. Diagnoza zawiera również odpowiednio do wieku, rozwoju i doświadczeń dziecka, wskazania dotyczące dalszej pracy z dzieckiem, programu terapeutycznego, pracy z rodziną dziecka i konsultacji specjalistycznych.

Od sierpnia 2012 roku rodziny zastępcze mogą korzystać z wsparcia specjalistycznego w ramach projektu „ Nadzieja na jutro” realizowanego przez Fundację „Pozytywka”. W ramach realizowanego zadania fundacja prowadzi:

- pełną diagnostykę psychiatryczną i psychologiczną,
- terapię psychologiczną indywidualną i rodzinną,
- diagnostykę i terapię neurologopedyczną,
- terapię pedagogiczną,
- konsultacje dla opiekunów z rodzin zastępczych,
- grupy socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży z rodzin zastępczych.

Wsparciem specjalistycznym w ramach projektu Fundacji „ Pozytywka” zostało objętych 79 dzieci i 65 opiekunów z rodzin zastępczych. W ramach jednego skierowania rodzina może wielokrotnie skorzystać z ww. form wsparcia.

W sumie w 2012 roku organizator rodzinnej pieczy zastępczej zapewnił wsparcie 248 opiekunom z rodzin zastępczych i 242 dzieciom z rodzin zastępczych.

6. Zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego.

W Dziale Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrocławiu powyższe zadanie realizuje konsultant prawny.

W 2012 r. udzielono pomocy prawnej w postaci:

- sporządzania pozwów o alimenty i podwyższenie alimentów na rzecz dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej (26),
- sporządzania pozwów o ustalenie ojcostwa, a w dalszej kolejności o pobawienie władzy rodzicielskiej oraz zasądzenie alimentów na rzecz dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej (3),
- sporządzania wniosków o zawezwanie do próby ugodowej w sprawie o alimenty (6),
- sporządzania apelacji od wyroków w sprawach alimentacyjnych (3),

- sporządzania wniosków o zmianę podmiotu uprawnionego do odbioru alimentów zasądzonych na rzecz dziecka przebywającego w rodzinie zastępczej (7),
- sporządzania wniosków o pozbawienie lub zawieszenie władzy rodzicielskiej rodziców biologicznych (15),
- sporządzania wniosków o ustanowienie / rozwiązanie rodziny zastępczej (5),
- sporządzania wniosków o ubezwłasnowolnienie całkowite dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej (2),
- sporządzania wniosków o przyjęcie oświadczenia w przedmiocie uznania ojcostwa (1),
- sporządzania wniosków o rozstrzygnięcie o istotnych sprawach dziecka, w razie braku zgody rodziców biologicznych (4),
- sporządzania wniosków o dopuszczenie środków dowodowych w poszczególnych sprawach (5),
- sporządzania wniosków o uregulowanie kontaktów pomiędzy dzieckiem umieszczonym w rodzinie zastępczej a rodzicami biologicznymi (3),
- sporządzania odpowiedzi na poszczególne pisma procesowe (3),
- sporządzania wniosków o ustanowienie adwokata/radcy prawnego z urzędu (4),
- sporządzania wniosków o udzielenie zabezpieczenia na czas trwania postępowania (5),
- udzielania informacji z zakresu prawa pracy (w szczególności nt. możliwości udzielenia przez pracodawcę rodzinie zastępczej urlopu macierzyńskiego i wychowawczego) (4),
- udzielania informacji nt. postępowania egzekucyjnego świadczeń alimentacyjnych (30),
- udzielania informacji z zakresu prawa spadkowego w szczególności nt. możliwości odrzucenia spadku bądź przyjęcia go z dobrodziejstwem inwentarza, dokonania czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu (10),
- udzielania informacji z zakresu postępowania administracyjnego prowadzonego w przedmiocie przyznania świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej oraz ustalenie opłaty za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej (20).

7. Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przekazywał do Ośrodka Adopcyjnego, działającego w strukturach Dolnośląskiego Ośrodka Polityki Społecznej we Wrocławiu przy ul. Ostrowskiego 7, informacje o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.

W roku 2012 zostało zgłoszonych 176 dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej. Z tego 90 dzieci przebywających w rodzinach zastępczych spokrewnionych, 68 dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych oraz 18 dzieci w rodzinach zastępczych zawodowych (w tym zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowych specjalistycznych).

Ośrodek Adopcyjny funkcjonujący w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego na posiedzeniach komisji kwalifikacyjnej omawiał sytuację wszystkich zgłoszonych przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej dzieci i w przypadku 161 dzieci podjął decyzję o odstąpieniu od wszczęcia procedury kwalifikacyjnej do przysposobienia, ze względu na występujące więzi emocjonalne dzieci z rodzinami zastępczymi, w których przebywają. W przypadku 5 dzieci komisja podjęła decyzję o niezakwalifikowaniu ich do adopcji ze względu na zdiagnozowane zaburzenia i prezentowane zachowania. Natomiast 10 dzieci zgłoszonych z rodzin zastępczych zawodowych funkcjonujących na zasadach pogotowia rodzinnego zostało zakwalifikowanych do adopcji. Z tej grupy, 8 dzieci zostało przysposobionych, a w stosunku do 2 dzieci nadal trwa procedura adopcyjna (z uwagi na deficyty rozwojowe i zdrowotne występujące u dzieci).

Dyrektor
Anna Jędrzejak-Platać